

ISSN 1814-4764

9 771814 476008

КОРМОВА БАЗА

МЕДОНОСИ І ПИЛКОНОСИ – ЦІЛИТЕЛІ

З ДЕНДРОПАРКУ ДОКТОРА А. І. ПОТОПАЛЬСЬКОГО «ПЕРЕМОГА»

ЦІЛЮЩА МЕДОНОСНА
РОДИНА БАРБАРИСОВИХ

Частина II.

МАГОНІЯ ПАДУБОЛИСТА

*Добрий медозбір залежить від багатой кормової бази з різноманітних природних і культивованих медоносів.**Радимо кожному бджоляреві на своїх земельних ділянках виростити «килим пасічника» з медоносів – трав, кущів, ліан і дерев, які квітнуть у різні терміни упродовж пасічницького сезону та можуть забезпечити бджолині сім'ї кормами.**У цій статті ви дізнаєтеся про магонію падуболисту.*

Магонія * *падуболиста* (*Mahonia aquifolium*) – або інша її назва: «орегонський виноград», яку цей красивий вічнозелений декоративний кущ з родини барбарисових отримав за китиці синіх ягід з сизим нальотом, зовнішньо подібних на виноградні. Висота куща досягає приблизно 2 м. Кущ має складно-пір'ясте вічнозелене листя від 5 до 9 блискучих жорстких листків з зазубреними краями, завдяки якому рослина має досконалу декоративну красу. Навесні молоде глянцеве листя забарвлене в червонуватий колір, влітку – яскраво-зелений, восени кольори листя набувають від вогняно-червоного до золотавого та бронзового, взимку на кущі листя має всі відтінки осені. Квіти магонії жовті, маленькі до 10 мм зібрані в квітконоси-китиці. Цвіте з квітня по червень, що забезпечує його авторитет тривалого медоноса. В період цвітіння

на духмяних квітах збирається багато бджіл та джмелів. Плоди їстівні, кисло-солодкі ягоди, темно-блакитні до синьоватих з сизим восковим нальотом, довгасті, еліптичні до 10 мм довжиною, довго не опадають і приваблюють місцевих і перелітних птахів. Плодоношення настає в серпні-вересні.

Рослина морозостійка та посухостійка, тіншовитривала, димо- та газостійка, але не терпить застою води. Любить відкриті сонячні ділянки, родючі та дреновані ґрунти.

У 1806 році вперше описав цю рослину американський садівник Бернард Мак Магон, на честь якого вона набула назву «Магонія». В зв'язку з тим, що офіційна історія складна і заплутана, то інші назви, які давалися цій рослині до нього на її батьківщині – Північній Америці, нам невідомі. Крім того, налічується більше 40 видів рослин, яких визнали магоніями

і одночасно багато з них в науковій літературі називають *berberis*. Всі вони мають поширення в різних частинах світу, серед яких лідирує Китай, Тайвань, Японія, Сполучені Штати, М'янма. В залежності від умов зростання магонії мають різну висоту – від 1 м до 8 м, і форму – від куща до дерева. Квітконоси-китиці мають вигляд від повислих до прямостоячих, до 30 см завдовжки, та мають перисте, тверде, блискуче, глянцево складне листя різної форми. Акліматизована магонія в Європі, Середній Азії, Південній Африці та інших країнах світу. В Україні ця цінна рослина набуває значного поширення, на жаль, поки що серед аматорів-садівників і пасічників.

Хімічний склад

В плодах, корі та корінні магонії знайдено велику кількість вітаміну С, різно-типні алкалоїди, особливо

уже відомий читачам журналу з попередньої статті берберин, мідь, кремній, цинк, натрій, марганець, органічні кислоти, дубильні речовини і фарбники.

Ще в далекі радянські часи, працюючи над проблемами стійкості багатьох збудників хвороб до антибіотиків та препаратів, отриманих в процесі хімічного синтезу, і над проблемами лікування та ускладнень у хворих у вигляді важких алергічних реакцій після вживання синтетичних препаратів, мені, як науковцю і лікарю за освітою, довелося звернути увагу на лікарські речовини природнього і особливо рослинного походження та продукти їх цілеспрямованого хімічного перетворення. Найбільш популярними і вивченими джерелами таких речовин є лікарські рослини вітчизняної флори. Як казав мудрий наш народ: «Вдома і стіни лікують», а відомі травники кажуть, що трава, яка росте біля вашого дому, послана вам Богом для оздоровлення і лікування. Спільністю обмінних процесів рослинних, тваринних і людських клітин пояснюється більш м'яка дія рослин на організм людини і тварини в порівнянні з багатьма синтетичними речовинами. Задовго до розпаду Радянського Союзу нами з колективом уже згаданої в попередній статті Львівської лабораторії коригуючої терапії злоякісних пухлин і гемобластозів проведена велика науково-дослідна робота з питань вивчення природних біологічно-активних речовин (алкалоїди, біогенні аміни, нуклеїнові кислоти, їх похідні і аналоги). В результаті одержано сотні похідних цих сполук, серед яких відібрані кілька найбільш перспективних з протипухлинною, протівірусною та імунорегулюю-

чою дією. Ті роботи захищені багатьма авторськими свідоцтвами СРСР та багатьма зарубіжними патентами відповідно до умов Паризької конвенції, зокрема, США, Англії, Франції, Німеччини. Таким чином, створений нами новий науковий напрямок, був визнаний не тільки на батьківщині, а й за кордоном. Ці дослідження були високо оцінені у Москві та Києві, як спеціалістами, так і громадськістю, що дало підставу Раді Міністрів УРСР прийняти постанову про переведення згаданої лабораторії до складу Інституту молекулярної біології і генетики (ІМБІГ) з приєднанням у складі співвиконавців досліджень тодішніх Інституту онкології АН УРСР та Інституту онкології МОЗ УРСР і створення спеціального відділу ІМБІГ з передачею до його складу Львівської лабораторії. Це створило більш широкі можливості для вивчення цього напрямку з залученням столичних спеціалістів.

Про невикористані можливості першого препарату нового класу – алкалоїд етиленімінів, амітозину, його аналогів і похідних допитливі читачі мають можливість ознайомитись з доповідями на кількох вітчизняних і зарубіжних форумах:

1) <http://www.potopalsky.kiev.ua/ua/forum.html> Матеріали міжнародного науково-практичного форуму «Основи молекулярно-генетичного оздоровлення людини і довкілля», Київ 31 травня–1 червня 2005.

2) <http://www.potopalsky.kiev.ua/docs/pdf/materiali-2016.pdf> Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the International Internet Conference of the 2nd International scientific and

practical forum «Foundations of spiritual and molecular-genetic improvement of human health and environmental protection», London, October 3–7 2016

3) <http://www.potopalsky.kiev.ua/docs/pdf/materiali-2018.pdf> Peer-reviewed materials digest (collective monograph) published following the results of the International Internet Conference of the 3rd International Scientific and Practical Forum «Foundations of spiritual and molecular-genetic improvement of human health and environmental protection. Ukrainian breakthrough into the global civilization and science», London, March 25 – April 5, 2018.

4) <http://www.potopalsky.kiev.ua/docs/pdf/seminar-2017.pdf> Мат. Міжнарод. Науково-практичного семінару «Розвиток вищих духовних потреб особистості в контексті формування здорового способу життя», 25 травня 2017.

Здатність одержаних перспективних препаратів до природньої флюорисценції та можливість одержання комплексів з нуклеїновими кислотами (ДНК, РНК) дозволила на базі спеціалізованого Інституту молекулярної біології і генетики з сучасним обладнанням і колективом відомих вчених і організованого нами Інституту оздоровлення і відродження народів України допомогли впродовж 1977 р. і до цього часу виконати перспективні дослідження, які випередили час на пів-століття. Так, виявилось, що нові препарати можна використовувати не тільки для лікування, а й для діагностики з оцінкою реальних перспектив успіху.

В експерименті на кількох видах тварин (лабораторні

миші, щури, хом'яки, морські свинки, кролі, птахи і мавпи) з пухлинами та вірусно-мікробними і імунно-агресивними захворюваннями встановили унікальну високу ефективність похідних алкалоїдів чистотілу, барбарису, барвінку рожевого, пізноосіннього та інших рослин. Ці результати пізніше були підтверджені у хворих з різними формами злоякісних (особливо пухлин печінки, яєчників, простати, меланобластом) і доброякісних пухлин, гемоцитобластозів (лейкемій), імунно-агресивних (особливо неспецифічного вірусного поліартриту, склером, розсіяного склерозу). В сотнях наукових і науково-популярних публікаціях, 14-ти вітчизняних і зарубіжних монографіях, понад 100 вітчизняних і зарубіжних авторських свідоцтв і патентів, численних інтерв'ю, теле- і радіопередачах, в діяльності створених нами юридичних і громадських структур ми запрошували спеціалістів об'єднатись для вирішення невідкладних життєвих проблем, до спільної реалізації науково-медичних, науково-виробничих завдань. Особливу увагу ми приділяли участі потужних фінансових джерел, як державних, так і приватних. На жаль, протягом понад 60 років таких велетнів духу не знайшлося, що підкреслював в своїх передачах покійний відомий поет Володимир Яворівський «Що ж ми за народ такий?!». З болем у душі, оглядаючись на пройдений важкий творчий і життєвий шлях, і враховуючи безініціативність та байдужість народу, його лідерів і визнаних світом науковців, згадуючи вірш геніальної української поетеси Лесі Українки «*Contra spem spero! Без надії сподіваюсь!*», і я маю НАДІЮ, що загарто-

вані теперішні сучасники і нащадки переможців, оцінять, збережуть і примножать здобутки української нації у всіх сферах діяльності, особливо в науці, що мої і моїх колеги воістину титанічні труди по примноженню наукової слави України та для максимальної допомоги хворим не були марні і не попливуть в різні держави в чийсь загребуці руки. А такий «досвід», на жаль, ми уже маємо.

Якщо прочитати статті про берберин у Вікіпедіях різних країн, то там ми не знайдемо повідомлень про наших дослідників і наші дослідження, нема поки що такої статті і в українській Вікіпедії. Матеріали про берберин для небайдужих є у згаданих нами наших монографіях у попередній статті в журналі «Пасіка»:

1) А.И. Потопальский, Л.И. Петличная, С.В. Ивасивка «Барбарис и его препараты в биологии и медицине»-Киев: Наукова думка, 1989 – 288с.,

2) А.И.Потопальский, Л.И. Петличная, С.В. Ивасивка «Модификация алкалоида берберины» - Киев: Наукова думка, 1982 – 112с.,

3) А.И. Потопальский «Препараты чистотела в биологии и медицине» - Киев: Наукова думка, 1992 – 239с. (розділ 5.8. стор.127-137) та публікаціях на форумах, що наводимо в цій статті вище.

У розпалі Вітчизняної війни нашого народу, щоб відзначити його патріотизм і віру в перемогу в найскладніших ситуаціях, мною зкоригований опублікований 10 років тому мій девіз «Українська нація буде щасливою і прославленою у віках» (Київ, 2012 р.) на «Згуртована і Боголюбива Українська нація буде Щаслива і Прославлена у віках» (Київ, 2022р.). І це не тільки девіз, а мій заклик до

всіх наших співвітчизників, моя їм настанова для життя, бо з Богом і в гурті народ непереможний і заможний. Віддаючи першу Славу Богові, ми отримуємо благословення Боже на всі шляхи наші і на діла рук наших. Найскоріше результати від такого підходу ми побачимо у війську, у сільському господарстві, охороні здоров'я і науці.

У цьому ми переконуємося у масовому русі жінок-бджолярів, об'єднаних у «Фундацію жінок пасічниць» (див. <https://beewomen.com.ua/ua/> та статтю в журналі «Пасіка» №12, 2021). Ініціатор і голова Фундації – доцент Національного університету і природокористування України (НУБІП України), співробітниця ННЦ «Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича», пасічниця, дослідниця і громадський діяч Леонора Адамчук.

Лікувальні властивості

Магонія – рослина, яка в медицині України невідома і нефармакопейна. Але в медицині більшості країн світу серед представників родини барбарисових Магонія падуболиста (лат. *Maгонia aquifolium*) знайшла широке застосування. Володіючи численними корисними властивостями, магонія – активний компонент багатьох народних і гомеопатичних лікарських препаратів. Наприклад, в американській народній медицині магонія застосовується при диспепсії, діареї, ревматизмі, подагрі, захворюваннях нирок і печінки. Магонія позбавляє від набряків, зміцнює стінки капілярів, особливо при схильності до інфарктів і інсультів, сприяє загоюванню ран і трофічних виразок. А такі якості під час постійних стресів в умовах війни та нестабільного непередбачуваного майбут-

нього дуже важливі.

Її ягоди, квіти, кора, коріння використовуються у вигляді настоянок, чаїв, відварів, екстрактів, як і барбарису, для лікування стрептококових ангін та туберкульозу, бактеріальних інфекцій, при дизентерії та харчових отруєннях, для лікування пародонтиту та ран, а також мають протівірусну дію. Антибактеріальний і протівірусний ефект рослини надає одна з найважливіших її складових – берберин. Також вміст цього алкалоїда робить магонію воістину скарбницею здоров'я, здатною боротися з багатьма захворюваннями нашого століття, такими як цукровий діабет, серцево-судинні, рак, саркома, лейкемії, атеросклероз та вірусно-мікробні асоціації. Нами разом з співробітниками Інституту вірусології і інфекційних хвороб АМН України вперше встановлено їх високий протівірусний ефект при коронавірусних хворобах, особливо при Ковід-19.

Значний вміст дубильних речовин може полегшити м'язеві болі, а також болі при лихоманках та артритах, остеохондрозі, остеопорозі, переломах.

Велика кількість антиоксидантів у складі рослини захищає клітини від старіння, нейтралізуючи руйнівну дію вільних радикалів, чітко покращує пам'ять, відновлює сон.

Ягоди магонії мають жовчогінну дію, допомагають швидкому відновленню після хіміотерапії та опромінення онкохворим, захищають кістковий мозок, мають лікувальну дію при геморої, дивертикульозі, запорі, синдромі роздратованого кишківника, хворобах жовчного міхура, герпесі, вугрової висипки, поліпшення мікрофлори кишківника, ефективні при

гастритах, лямбліозі, гепатохолециститах, гепатитах, запаленні і закупорці жовчовідних шляхів.

Настоянки, настої та відвари кори допомагають при хворобах серця, вірусних захворюваннях (герпес, папіломи, бородавки), екземі, шкірних висипах, лікуванні хвороб у людей похилого віку, подагри, псоріазу, ревматизму, нефритів, хвороб печінки і жовчного міхура, диспепсії та діареї.

Для виготовлення настоянки беруть 100 г подрібненої кори, засипають в скляну банку і заливають 1 л розведеного водою до 40–50° спирту і ставлять на тиждень у темне місце. Вживають його по 10–15 крапель, запиваючи водою тричі на день під час їжі. Вказані ліки, а також квіти магонії підвищують імунітет і загальний тонус організму.

Для одержання **відвару** з квітів беруть 2 ч. ложки квітів, заливають 300–400 мл (2 склянки) окропу, охолоджують і проціджують. Вживають відвар тричі на добу по 0,5–0,75 склянки перед їжею.

Для приготування **лікувального чаю** 5–10 г подрібненого кореня заливають 1 склянкою води, доводять до кипіння і кип'ятять на повільному вогні протягом 10–15 хвилин. Одержаний проціджений напій використовують перед вживанням їжі тричі на день по 0,75 склянки впродовж 30–45 днів.

З ягід також готують приємний та корисний **напій**: 100 г ягід промивають і заливають в скляному посуді 150 мл розведеного до 40–50° спирту і додають 50–60 г цукру, ставлять в захищене від світла місце на 2 місяця. Вживають настоянку по 15–20 крапель перед їжею тричі на день протягом 1–2-х місяців.

Відомо, що американці використовували ягоди магонії

падуболистої для забарвлення вин.

З ягід магонії готують також джеми, желе, киселі, компоти, тоніки, вживають у свіжому і висушеному вигляді, при приготуванні начинки для пирогів, в якості прикраси тортів і мармеладу. При бажанні ягоди перетирають з цукром і зберігають у холодильнику. Всі продукти переробки не тільки смачні, а й корисні.

Протипоказання

Препарати магонії протипоказані при хронічному проносі, виразці дванадцятипалої кишки та гіперацидному гастриті, бо можуть загострювати перебіг цих хвороб. Крім того, магонію не можна вживати при вагітності, лактації, бо вона може провокувати діарею і нудоту.

Суворим протипоказанням є індивідуальна непереносимість та алергічні реакції.

Розмноження

Магонію падуболисту розмножують насінням, зеленими живцями і відводками. Насіння висівають навесні (після стратифікації) або восени (у рік збору). Сіянці в перший час обов'язково прикривають від прямих променів сонця. Цвісти вони починають лише на третій-четвертий рік після посадки. Зелені живці вирощують в умовах штучного туману (їх нарізують лише з молодих рослин).

Ідеальна ґрунтова суміш для висадження магонії включає в свій склад перегній, дернову землю і пісок в пропорції 2:1:1. Ґрунтосуміш треба залишити на 2 тижні, і за цей час ґрунт у ямі осяде й ущільниться. На важких ґрунтах при посадці передбачають дренаж з товщиною шару: 20–25 сантиметрів.

Магонію можна пересаджувати навесні або ран-

*Квіти магонії
падуболистої*

*Плоди магонії
падуболистої*

ньої осені. Між рослинами залишають відстань до двох метрів. Кореневу шийку саджанців залишають на рівні ґрунту.

Підгодовують магонію двічі за сезон, використовуючи нітроамофоску, приблизно 100–120 грам на один метр квадратний.

Полив здійснюють в суху погоду, двічі на місяць, по 10 літрів на кожну рослину.

При ущільненні ґрунту здійснюють його розпушування. Восени рослини бажано закривати гіллям або сухим листям. Підстригають кущі влітку, відразу після закінчення цвітіння або восени.

Ця рослина прикрашає сади, дендропарки і квітники, особливо взимку на снігу, коли вічнозелені кущі виділяються на снігу своїм зеленим життєдайним кольором, прикрашеним окремими рожево-червоними листками, які відпадають тільки влітку. Тому ми рекомендуємо використовувати магонію падуболисту при формуванні килиму пасічника з надією на широке використання у промислових посадках.

Така можливість перевірена нами на пісчаних ґрунтах Полісся в умовах дендропарку «Перемога» с. Ходаки Коростенського району (відео та матеріали про дендропарк можна переглянути на сайті <http://www.potopalsky.kiev.ua/ua/dendropark.html> та ютуб-каналі «Ін-т оздоровлення і

відродження народів України» <https://www.youtube.com/channel/UCgxIjBYK5OPgJPglHxZzYQg>). Особливо слід нагадати ентузіастам пасічникам і садівникам про дивовижні факти утворення цілих зарослей магонії у селі Ушомир Ушомирської територіальної об'єднаної громади на зволжених ґрунтах приватних ділянок біля річки Уж і її притоків.

Увага! Перед тим, як застосовувати якісь засоби, обов'язково порадьтеся з Вашим лікарем.

А. І. ПОТОПАЛЬСЬКИЙ,
кандидат медичних наук,
доцент,
директор Інституту
оздоровлення і
відродження
народів України,
заслужений
винахідник України,
керівник «Центру
духовного відродження
та оздоровлення людини і
довкілля» на базі
Національного
університету
біоресурсів і
природокористування
України,
старший науковий
співробітник Інституту
молекулярної біології і
генетики Національної
Академії наук України
labmsbar@gmail.com

**Фото однодумців і
помічників**